

PRZEWODNIK DLA CEGLARZY

wychodzi 10 i 25 każdego miesiąca.

(dalszy ciąg „Przeglądu ceramicznego“).

Przedpłata roczna:

10 Kor. = 5 rsr. = 10 mk. = 12 fr.
Prenumeraty mniejszej jak roczna
nie przyjmuje się.

Zeszyt pojedynczy 50 hal.

Redaktor: Inżynier **Karol Rolle.**

Wydawcy: Wład Poturański i inż. Karol Rolle.

Adres Administracji i Redakcyi:

Podgórze, św. Floryana 5.

Cena ogłoszeń wynosi:

za cm.² 6 hal.. Cała strona 20 k.,
1/2 strony 12 k., 1/4 str. 7 k., 1/8 str.
4 k., przy 6-krotnem powtórzeniu
10%, 12-krotnem 15%, 18-krotnem
20%, 24-krotnem 25% opustu.

Treść Nru 6: Stosunek nowej austriackiej taryfy cłowej do przemysłu cementowego. — Kaolin z Czernichowa. — Sprawozdanie z obrad ankiety w sprawie zmiany wymiarów cegły (ciąg dalszy). — Kronika. — Ogłoszenia.

Stosunek nowej austriackiej taryfy cłowej do przemysłu cementowego.

W N. 30 „Thonindustrie Zeitung“ znajdujemy artykuł pod tym tytułem podpisany znakiem — w — i podajemy go tu w całości.

O wpływie nowej taryfy cłowej w Austrii na przemysł cementowy pisze jeden ze znających dobrze sprawę: podwyższenie cła austriackiego na cement jest tylko następstwem wprowadzenia cła na cement w niemieckiej taryfie. Wywóz cementu austriackiego do Niemiec obraca się w ciasnych bardzo granicach. Tylko w latach o żywym ruchu budowlanym w Niemczech, gdy miejscowe fabryki nie mogły podoląć zapotrzebowaniu, wywóz ten był wcale znaczny. Gdy pracowano w Niemczech nad autonomiczną taryfą cłową, podniosli tamtejsze fabryki cementu żądania, by cło od cementu, dotychczas nieistniejące, ustanowić na 1/2 marki. A żądanie to motywowano w ten sposób, że austriackie fabryki cementu wzmogły się w tym stopniu, iż z łatwością mogą wprowadzać cement do Niemiec. Gdy taryfa niemiecka stała się już znaną, zarządcy fabrykanci austriaccy, by cło austriackie o tę kwotę która w Niemczech została ustanowioną, podwyższyć. Wymagania te zostały wysłuchane, i dlatego w nowej taryfie widzimy podwyżkę cła na cement z 1 k. 17. gr. na 1 k. 80 gr. Dowóz cementu z Niemiec doprowadził w Austrii do zniżenia cen za cement a najważniejszą gra tu rolę wielka fabryka w Opolu, która przywozi cement do Czech północnych Morawy, Ślązka, do zagłębia Ostrawskiego i do Galicyi. Z fabryką opolską istnieje porozumienie co do wzajemnego przestrzegania okręgu zbytu, przyczem fabryki austriackie zobowiązały się nie dostarczać cementu do Niemiec, natomiast fabryka opolska przyrzekła, że przy ofertach dla Austrii nie będzie cen obniżać, ale będzie się trzymać cen austriackich. Zniewoloną do tego została opolska fabryka przez założenie fabryki w Golezowie, która chciała głównie produkt swój wpro-

Treść pisma.

Wiadomości z zakresu
wyrobu
cegła, drenów, dachówek,
wyrobów ogniotrwałych,
i kamionkowych,
kafla, porcelany
i wszelkich przedmiotów
z gliny, cementu, wapna,
gipsu, betonu, szkła, ce-
gła piaskowych, sztucz-
nych mas i t. p.

wadzić do Niemiec. Podwyższenie cła na cement wpłynie głównie na poprawienie się cen w Austrii. Cementownie Austriackie zawarły kartel regulujący produkcję i ustalający cenę. Działalność kartelu wzrośnie na siłę przez wprowadzenie podwyżki cła, i kartel też potrafi lepiej wyzyskać tworzące się konjunktury. Ma to też i złe strony, a tą jest prawdopodobne powstanie nowych fabryk. Dlatego też polityka kartelu cementowego będzie musiała być bardzo oględna, by zapobiegła podobnemu niebezpieczeństwu.

Ze strony niemieckich przemysłowców piszą w tej sprawie: Aż do r. 1882 dowóz cementu do Austro-Węgier był tak samo wolny od cła, jak i do Niemiec. W tym roku Austria zaprowadziła wysokie cło 50 ct. w złocie (= 1 mk.) za 100 kg. cementu, podczas gdy dowóz do Niemiec zawsze był wolny od cła. Pod ochroną tego cła wzmógł się bardzo austriacki przemysł cementowy i wyzyskał tę niesłuszną nierównowagę cłową do założenia nad granicą Niemiec szeregu wielkich fabryk cementu, które też mają nawet częściowo tańsze frachty od oboj leżących fabryk niemieckich do tak ważnych okręgów zbytu jak górnoślązki okręg górniczo-hutniczy i Drezno. Te stosunki są groźnym niebezpieczeństwem dla niemieckiego przemysłu cementowego i przesadą jest głoszenie austriackich interesowanych iż: „dowóz cementu z Niemiec doprowadził w Austrii do zniżenia cen za cement“. Przy istniejącym od już lat 20 cło ochronnym wynoszącym około 1,90 m. (z należytością za odprawę) za beczkę normalną po 180 kg. jest wykluczonym, aby niemieckie fabryki w Austrii tak bardzo potrafiły ceny obniżyć, a trzeba doliczyć do tego fracht z fabryki do stacji odbiorczej. Wywóz cementu niemieckiego do Austrii maleje z roku na rok, a podwyższenie cła już tak dwukrotnie przewyższającego cło niemieckie oznacza nie więcej, jak osiągnięcie zupełnego cła prohibicyjnego, a pod jego panowaniem kartel zawładnie niepodzielnie targiem wewnętrznym dyktując cenę, zaś nadwyżkę za ładającą cenę rzuci za granicę, głównie do Niemiec. Przemysł cementowy Niemiec nie obawia się walki konkurencyjnej przy równej bronii tj. przy obopólnie równym cło. Gdy jednak cło austriackie zamiast zredukowania zostanie podwyższone i gdy nie ustanie nierównomierne traktowanie przemysłu niemieckiego i austriackiego, wów-

czas znaczną liczbę fabryk niemieckich czeka ciężka dola. Powinno państwo przy odnośnych pertraktacjach starać się ochronić niemiecki przemysł już i tak pracujący w ciężkich warunkach. Nie wymaga on nic więcej jak bezparcyjalnego traktowania na równi z przemysłem austriackim. Obecnie stosunki przedstawiają się tak, że prócz wysokiego państwowego cła wywozowego do Austrii, niektóre fabryki niemieckie nałożyły na siebie cło w tysiącach marek, które spływają do kieszeni fabryk zagranicznych aby już i tak podupadły zbyt cementu niemieckiego nie podreperował się korzystną sprzedażą.

* * *

Dla nas ten dwugłos interesentów cementowych z tej i z tamtej strony słupów granicznych ma tę przyjemną stronę, że może w przyszłości już zapowiada polepszenie się warunków produkcji naszych cementowców, gdy wysokiem cłem zostaje zamknięta granica opoleczykom. Może wówczas niektóre nasze powagi budowlane i inżynierskie przekonają się, iż nasza Bonarka i Szczakowa Opolowi nie ustępuje. (przyp. Red.)

Sprawozdanie

z obrad ankiety zwołanej przez krakowską Izbę handlową i przemysłową

w sprawie zmiany wymiarów cegły.

(Stenogram).

(Ciąg dalszy).

Maryewski: Każden z nas zgodzi się na argument końcowy, pana prelegenta, że „w świecie cywilizowanym dążyć należy do ujednostajnienia wag, miar a nawet monet“. Jednakże ujednostajnienie to nie da się zastosować przy wyrobie materiałów, mających służyć do budowy, bo wyobrazić sobie trudno, jakby wyglądał dom postawiony według jednej i tej samej modły w Neapolu i w Irkucku. To jest moje ogólne w tej sprawie zapatrywanie, nie chcę wchodzić w techniczne różnego rodzaju argumenta przemawiające pro i contra. Zastanowić się pragnę nad tem, czy jeżeli technicy zażądają cegieł nowego formatu, będą one tańsze czy droższe od dzisiejszych; chcąc na pytanie to odpowiedzieć, przejdę schematycznie całość fabrykacji. Jeżeli zacznę od surowego materiału, to na wyrób 1000 sztuk cegieł wyjdzie mniej,

gliny niż obecnie. Materiał jest najtańszy. Na ceny cegły wpływają najwięcej koszty wyrobu, wypalenia, suszenia i odwozu. Cena robotnika i dziś bardzo mierna, od 40 do 75 ct. dziennie, zmniejszy się z powodu zmniejszonego formatu nieda. Suszenie przy mniejszym formacie jest o wiele łatwiejsze niż przy większym, ale natomiast mniejszy format cegły potrzebuje daleko więcej miejsca i z pewnością trzeba by szopy albo suszarnie z dzisiejszych rozmiarów o pewien ułamek powiększyć. Jeżeli się robi cegłę na klepki, to ilość tychże musiałaby być zwiększoną. Ponieważ wielkość kapitału obrotowego zwiększyć się musi, okoliczność ta odbije się na cenie cegły. Co do sprawy wypalania to pytanie czy do pieca wejdzie tej nowej cegły o tyle więcej, ile się arytmetycznie da obliczyć. Gdy dziś miejsce jest na 20000 sztuk a wedle liczenia powinno wejść n. p. 26000 nowych cegieł wejdzie ich zapewne tylko n. p. 23000. Robotnikowi jest obojętnem, czy bierze cegłę mniejszą czy większą, u niego rolę gra, ilość. Odwóz powinien być tańszy, bo jeżeli dziś idzie na furę 250 cegieł, pójdzie nowych 300. Ponieważ jednak furman nie będzie chciał wiele razy się trudzić, więc odwóz będzie kosztował to samo, co dzisiaj. Z tego wynika, że cegła małego formatu o bardzo mały ułamek będzie tańszą niż dzisiejsza. Zwrócę się jeszcze do bardzo racjonalnego wniosku p. Kaczmarskiego, że zgodziłby się na cegłę mniejszą ale grubszą. Zapewniam, że ona będzie droższą niż obecnie. Cegła taka schnie bezwarunkowo wolniej, wypalanie jej jest trudniejsze. Aby taką cegłę dobrze wypalić, trzeba z pewnością około 20% węgla więcej niż dzisiaj, ponieważ w tej grubości najtrudniej ogień dojdzie do środka. Dlatego sądziłbym, że należałoby się dobrze zastanowić, czy mamy iść za wnioskiem innych prowincyi i od razu zmieniać format naszej cegły, który jest bardzo praktyczny. Przed laty 18 mieliśmy rozmaite cegły, ale wszystkie grubsze i szersze od naszej. Poprzednio technicy licząc się z klimatem, starali się robić mury nie coraz cieńsze ale takie, żeby mieszkańcy byli zadowoleni i od zimna zabezpieczeni. Licząc się z prądem czasu, zmiana projektowana dla producentów była poprostu klęską. Obecna deruta w świecie budowlanym sprawia, że dziś fabrykanci nie tylko nie mają zysku na wyrobie cegły, ale niejednokrotnie dokładają. Gdyby dziś musiano skutecznie zmienić maszyn, szop itd., toby się musiano poprostu zastanowić nad tem, czy wogóle

warto dalej fabrykę prowadzić. Co do pytania, czy należy wprowadzić nowy format, orzeczenie muszą wydać technicy; do zdania ich musi się producent zastosować. W imieniu producentów twierdzą, że cegła nie będzie ani tańszą, ani o wiele lepszą, bo dzisiejsza cegła jest bardzo dobrze wykonaną, a jeżeli się znajdzie taka, która nie wytrzyma 5 kg. ciśnienia na cm^2 to się taka i później z pewnością trafi. Rzeczą władzy jest, aby nie dopuszczać do budowy takich cegieł. Co do roboty murarskiej twierdzą również, że będzie droższą. Znajac nasze robotnika wiem, że murarz, któryby musiał wziąć do ręki 1200 zamiast 1000 cegieł, każe sobie więcej zapłacić.

Ze stanowiska producentów oświadczam się przeciw wprowadzeniu nowego formatu.

Rolle: Wracając do zapatrywania, wyrażonego przez p. Maryewskiego na początku jego przemówienia, iż nie chciałby on mieszkać w domu, zbudowanym w Neapolu i Irkucku z cegły o małym wymiarze, sądzę, że jesteśmy tu w błędnem kole, nie rozchodzi się tu bowiem o to by grubość muru była jednaką w Neapolu i Irkucku ale o ujednostajnienie wymiarów tego elementu budowlanego jakim jest cegła. Czy ona będzie w Neapolu czy w Irkucku sporządzoną, można z jednego i tego samego elementu wybudować dom, w którym będzie w Neapolu chłodno i drugi, gdzie będzie Irkuckaninowi ciepło. Zależnie od tego, ile cegieł każdy z nich użyje do budowy. Jest w tem idea, ażeby wszelkiego rodzaju jednostki ujednostajnić; trudności stąd powstające najlepiej oceni technik, który przy różnych obrachunkach technicznych z najrozmaitszymi wymiarami się spotyka. Mnie się zdaje, że Panowie stoją na złem stanowisku mówiąc ciągle o cenie przyszłej cegły, opieracie się Panowie bowiem tutaj na bardzo nieuchwytniej i ulegającej fluktuacyi podstawie, jaką jest cena robocizny itp. Możemy się tylko zastanowić, czy przez wprowadzenie takiego wymiaru producent może dać coś lepszego producentowi niżli dziś. Na podstawie znajomości technologii i ceramicznej mogę twierdzić, że przez zaprowadzenie cegły o mniejszych wymiarach, producent zdoła z daleko większą łatwością wykonać lepszą cegłę niż dzisiaj. Zwrócę uwagę tylko na to, że w obecnych stosunkach produkcji technicznej cegieł, najważniejszą rzeczą jest należyte wysuszenie cegły. Cała technika produkcji cegieł idzie w kierunku odpowiedniego jej wysuszenia. Jeżeli producentowi dany materiał

z powodu znacznych wymiarów jest uciążliwy przy robocie, to on nie może dać tak dobrego towaru i nie może tak zań gwarantować, jak wówczas, gdy mu się pozwoli wykonać cegłę mniejszą, łatwiejszą do obchodzenia się z nią. Mógłbym przytoczyć cały wywód technologiczny, poczem wszyscy musieliby przyznać słuszność, że daleko lepiej produkować ceglarzowi cegłę o formacie mniejszym niż większym. Nie czynię tego, nie chcąc nużyć Panów. Jeżeli producent może towar swój dać w lepszej jakości i w łatwiejszy sposób wyrobiony, to zdaje mi się, że już przez to mamy dużo zysku osiągniętego. Więcej wytrzymałą na ciśnienie jest cegła przy małym formacie. Przykładem dla nas zachód, który w technicznej produkcji cegieł bardzo postąpił mając cegłę małą. Panowie budowniczowie opierają się dziś na dawnym formacie i wzdychają do czasów, gdzie były grube mury. Budowniczym „inteligentnym” musi oliczać i gdy ma do wykonania filar narażony na znaczne ciśnienie, nie bierze go grubszym, jak ustawa każe, dla uspokojenia swego sumienia, ale bierze materiał budowlany o większej wytrzymałości. Może nawet wówczas z czystym sumieniem zrobić filar cieńszy, będzie on mimo to wytrzymałszy, niż ten o gigantycznej grubości. Ja stoję na stanowisku ceglarza, który już dziś wyrabia materiał dobry a może powiedzieć: jeżeli mi dacie format mniejszy, dam jeszcze lepszy. A co na tem zyska? chyba budowanie. Jak się ceny ułożą przy małym formacie, absolutnie dziś wiedzieć nie możemy; nie wiemy, czy strycharz lub murarz będzie więcej żądał za robociznę. Dla ogólnych warunków budownictwa będzie mała cegła czynnikiem stanowczo lepszym.

Dziś zmiany wymiarów cegły nie można traktować w odosobnieniu. Musi sprawa ta iść razem ze zmianą ustawy budowlanej. Sejm górno-austriacki mając załatwić petycję Związku przemysłowców ceramicznych orzekł, iż argumentacja petycji jest słuszną i na nią zgodzić się można, ale ponieważ nie można traktować jej odrębnie od ustawy budowlanej, która ma wejść w najbliższy czas na porządek obrad, więc odroczył ją do obrad nad tym tematem.

Trudno ten nowy wymiar dostosować do dzisiejszej ustawy budowlanej.

W zupełności jestem za wywodami i końcowym wnioskiem pana referenta i usilnie popieram, ażeby się Izba oświadczyła za zmia-

ną wymiarów cegły w kierunku, wskazanym przez petycję związku fabrykantów cegieł.
(Ciąg dalszy nastąpi).

„Kaolin” z Czernichowa.

Podczas mego kilkoletniego kierownictwa krajowym warsztatem garncarskim w Porębie przyniesiono mi materiał do wypróbowania, czyby się nie nadawał do szkliv kamionkowych. Nie mając możności zbadania go sposobami chemicznymi, wykonałem tylko kilka prób technicznych, obserwując, jak się zachowuje w ogniu pieca kamionkowego tj. w temperaturze między 1230 a 1330°C (Stożki Segera 5 do 10). Otóż w tej temperaturze materiał ten stapał się zupełnie na szkliwo brudno szare. Z wyglądu był to materiał złożony z brył sypkich o ziarnie bardzo miałkiem, jednostajnem, barwy szarej.

P. Jan Lombardo, były asystent laboratorium technologii chemicznej w Szkole przemysłowej w Krakowie zanalizował ten materiał i oznaczył skład jego następująco:

tlenku glinowego ($Al_2 O_3$)	. . .	11,09%
„ krzemowego ($Si O_2$)	. . .	72,35 „
„ żelazowego ($Fe_2 O_3$)	. . .	2,91 „
„ wapniowego ($Ca O$)	. . .	3,11 „
„ potasowego i sodowego ($K_2 O + Na_2 O$)	. . .	3,84 „
„ magnowego ($Mg O$)	. . .	0,14 „
„ dwutlenku węgla (CO_2)	. . .	2,63 „
„ bezwodnika siar- kowego (SO_3)	. . .	ślady
„ wilgoci	3,74 „
		<hr/>
		razem 99,91

Bliższych szczegółów o jego występowaniu nie zdołałem zasięgnąć.

Rolle.

Kronika.

Górno-Śląskie cementownie. Podajemy z odnośnych bilansów za rok 1902 cyfry świadczące o rozwoju naszych sąsiadek: cementowni w Opolu i okolicy:

Kapitał akcyjny:

Opolskie fabryki cementu portlandzkiego dawniej F. W. Grundmann w Opolu.	3,000.000 mk.
Śląskie Tow. Akc. dla wyrobu cementu portlandzkiego w Groszowicach	3,750.000
Fabryka cementu portl. dawniej A. Giesel w Opolu	1,800.000 »
Czysty zysk tych fabryk w r. 1902 wynosił	
pierwszej fabryki . . .	115.006,44 mk.
drugiej » . . .	270.178,36 »
trzeciej » . . .	30.251,35 »

Fabryka cementu w Königshof pod Wiedniem dała przy 3 600,000 k. kapitału akcyjnego przeszło 230,000 k. czystego zysku.

Nowa taryfa celna w Rosji podana do wiadomości w projekcie w d. 26 stycznia (n. st.) b. r. oznacza dla wyrobów ogniotrwałych następujące cło.

Art. 72. sztuczne kamienie budowlane i i wyroby ogniotrwałe:

3 wyroby ogniotrwałe:

- Cegły i płyty wszelkiej wielkości i kształtu służące do budowy pieców z gliny szamotowej, piasku gliniastego albo kwarcu, dynasowe, klinkiery do celów brukowych z masy ceglanej, zupełnie lub półszklone 0,10 rb. za pud (dawniej 0,04)
- cegły i płyty z magnezytu 0,15 rb. za pud (dawniej wolne).
- retorty dla fabryk gazu, tygle ogniotrwałe z włączeniem grafitowych 0,45 rb. za pud (dawniej wolne).

Przemysł cementowy w Belgii jest obecnie w złem położeniu. Ceny węgla podniosły się, a nadto zapanowała znaczna nadprodukcja. Przed 5 laty było w Belgii 4 fabryki cementu, obecnie jest ich 14, choć wystarczyłyby dla zbytu miejscowego dwie. Następnym tego jest spadek cen cementu poniżej kosztów produkcji.

Nowa taryfa cłowa w Austrii za przykładem Niemiec obłożyła zwykłą cegłę opłatą 20 hal. za 100 kg. Dotychczas wszystkie cegły z wyjątkiem cegieł szklonych były wolne od cła, obecnie kształtówki, licówki, i cegły lekkie i dachówki opłacają 1.20 k. za 100 kg. Cegły polewane, impregnowane i dymione opłacają za te uszlachetnienie 1 k. 50 h. za 100 kg.; cło za cegły szklone podniesiono z 1 k. 19 g. na 1 k. 40 g. Z cegieł ogniotrwałych kamienie dynasowe, magnezytowe, boksytowe i grafitowe znacznie więcej cła opłacać będą, a płytki posadzkowe rozdziela no-

wa taryfa wedle szkliwa, barwy i grubości płytki.

Laboratorium mechaniczne miejskie w Warszawie rozpoczęło w r. 1902 dziewiąty rok istnienia. Inwentarz przyrządów i narzędzi, stosowanych do prób różnych materiałów budowlanych, przedstawiający i tak już pełną zupełną całość, powiększony i dopełniony został przez nabycie kompletnego urządzenia do mikrofotografii ciał przezroczystych i nieprzezroczystych z precyzyjnym mikroskopem Zeiss'a (powiększenie do 1500 razy), oraz aparatu systemu Amsler'a do automatycznego oznaczenia wiązania cementów.

Ogólna wartość inwentarza obecnie wynosi około 38,000 rb. Przy laboratorium istnieje niewielka biblioteka, wyróżniająca się nie ilością, lecz jakością i składająca się z dzieł treści wyłącznie technicznej (specjalnie wdziałle materiałów technicznych).

Prób w ubiegłym 1902 r. wykonano na sumę około 3300 rb. (t. j. prawie dwa razy więcej, niż w r. 1901), nie licząc prób wykonanych dla miejskiej fabryki betonowej.

Wykonano mianowicie:

prób kamieni	13	na 250 okazach
„ cegieł zwyczajnych wapieni, zużłowych)	17 „	392 „
„ cementów i innych materiałów wiążących	16 „	41 „
„ metali	21 „	82 „
„ prób gotowych wyrobów technicznych, jakoto: łańcuchów, lin, pasów, gotowych płytek cementowych, materiałów do krycia dachów i t. p.	27 „	310 „
„ smarów	3 „	8 „

razem prób 97 na 1083 okazach
(Przeł. techn. 156)

Krajowe Kursa dla przemysłu keramicznego

w Podgórzu

3-20-2

kształcą dozorców, majstrów i kierowników dla fabryk cegieł, dachówek itp. Kurs dwuletni po 6 miesięcy — nauka bezpłatna — początek kursu 1 października — wiadomość udzieli Dyrekcya.

6-4

„KAMERA“

Atelier artystyczno-fotograficzne

W KRAKOWIE,

ul. św. Gertrudy L. 24

(dom OO. Misyonarzy)

oraz

Magazyn przyborów fotograficznych

w Krakowie Hotel pod Różą

poleca się łaskawym względom.

12-4 BIURO TECHNICZNE

F. LORD, KRAKÓW

ul. Floryańska 55, Telefon 230

Skład maszyn, narzędzi i artykułów technicznych dla wszelkich gałęzi przemysłu.

Instalacja elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, plany, kosztorysy i projekty gratis.

Dostarcza: Maszyny parowe, kotły, motory gazowe i naftowe. Kamienie francuskie i krajowe. Walce porcelanowe i stalowe. Pompy i siłkawkki. Wężę gumowe i parciane.

Skład i wyłączna sprzedaż oryginalnych rosyjskich oleismarowych firmy S. M. Schibaef & Co. — Oliwę maszynową, Tuszcz Towota. Zastępstwo firmy F. Reddaway & Co. Ltd. dla pasów oryginalnych Reddaway. Pasy skórzaue, parciane i gumowe. Paski do szycia i krupony. Płyty i liny gumowe i asbestowe. Przybory do maszyn (armatury) wszelkiego rodzaju, Liny parciane i druciane. Płótna i papier szmirglowy. Młynce i oliwiarki wszelkiego rodzaju. Pokrowce nieprzemakalne. Wszelkie armatury dla urządzeń wodociagowych, łazienek i klozetów. Dzwonki elektryczne i przybory do tychże. Papier szybrówy.

Kosztorysy na urządzenie cegieł parowych.

Dra J. Lamberg (tłom. dr. P. Kepler)

Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach

do nabycia w każdej księgarni. 9-20-2

Cena książeczki 1-20 Kor., tablicy 1 Kor.

FABRYKA wyrobów betonowych Jana Rajcherta

Podgórze, ul. Kalwaryjska Nr. 28

wyrabia posadzki cementowe różnego rodzaju, rury, rynny, kamienie studzienne, kanały.

Ceny nader przystępne. — Zamówienia na prowincję skutecznie natychmiast. 12-3

Plany i kosztorysy 23-5

na budowę pieców do wypalania cegieł, dachówek, kafli, wapna, gipsu i cementu wszelkich systemów.

Wykonywanie wszelkich budowli

Architekt Eugeniusz Ronka

w Podgórzu (Lwowska 14).

Dyrekcya Gazowni miejskiej

W KRAKOWIE

poleca Szanownej Publiczności zużany z dobroci

KOKS GAZOWY

gruby do kuźni i osuszania, łamany na opał, z dostawą w workach plombowanych. Przy zamówieniach przynajmniej 1/4 wagonu (25 Metr. Centn.), **znaczny rabat.**

Smola gazowa (TER)

do utrwalania drzewa, jako to: słupów parkanowych, wiązań mostowych, poręczy, dachów gąlowych a także do zalewania szpar w bruku. 21-3

Ceny znacznie niższe. Wiadomość na zapytanie.

Powszechna Wystawa krajowa we Lwowie 1894.
dyplom honorowy c. k. Ministerstwa handlu.

Powszechna Wystawa krajowa w Krakowie 1887.
srebrny medal c. k. Ministerstwa handlu.

Wystawa Przemysłowa w Rzeszowie 1884.
srebrny medal.

Wystawa Jubileuszowa Towarzystwa politechnicznego we Lwowie 1902 zaszczytne uznanie.

Fabryka pasów pędowych IGNACEGO WURMA

w Krakowie ul. Kanonicza L. 18, 16-24-5

poleca najlepszej jakości pasy z kruponów i skór wołowych po cenie konkurencyjnej. — Fabryka dostarcza pasów: dla c. k. Dyrekcji kolei państwowych, wiertnictwa, fabryk, młynów, tartaków, cegielń, gorzelń, browarów etc.

Pośrednictwo pracy.

(Cena ogłoszeń w tym dziale wynosi 1 gr. za słowo zwykłym drukiem a 2 gr. tłustym).

Palacz doświadczony 15 lat bez przerwy
w jednej fabryce zajęty,
poszukuje zaraz posady

Wiadomość: dla Stanisława Barana w Redakcyi.

13-6-6

14-6-6

Egzaminowany maszynista

przez kilka lat zatrudniony w fabryce dachówek
poszukuje zaraz posady.

Wiadomość: dla Stanisława Oleksy w Redakcyi.

Wydział pośrednictwa pracy

przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie

(Krakowskie przedmieście 66)

ogłasza o wakującej posadzie dla:

Technika z kapitałem 6000 rub. do
zarządzania cegielnią, z udziałem w zyskach.

4—

Ukończony uczeń Kursów kieramicznych
w Podgórzu, zarazem czeladnik ślusarski
posiadający praktykę w fabryce dachówek
i wapienniku **poszukuje posadę**
jako pomocnik majstra w fabryce dachówek
lub cegielń na bardzo przystępnych warunkach. Wiadomość w Redakcyi.

11-8-1

Egzaminowany Maszynista

zarazem zdolny ślusarz i monter od lat
kilkunastu czynny w rozmaitych przedsiębiorstwach: w gazowni, fabryce maszyn,
cegielni i przy wodociągach,

szuka posady zaraz.

Chlubne świadectwa. — Wiadomość: dla
Leopolda Latowickiego w Redakcyi
„Przewodnika“.

15-6-6

Drukarnia W. Poturałskiego

w Podgórzu, Rynek gł. Nr. 4,

poleca się względem Szanownej Publiczności.

Józef **POKRZYWNICKI** i S^{ka}

WARSZAWSKA FABRYKA SZKLIWA

(GLAZURY)

na wszelkiego rodzaju wyroby ceramiczne.

Wyrabia:

Szkliva na piece białe i majolikowe w różnych kolorach i wszelkiego rodzaju szkliva na ceramikę budowlaną.

Buduje, urządza i w ruch puszcza **Fabryki pieców** zwyczajnych, berlińskich i majolikowych. 1—24—6

Dom techniczno-handlowy

BRAND i S^{ka}

Kraków, Szewska 13 (telefon 473)

POLECA

WSZELKIE MATERIAŁY DLA CEGIEŁN PAROWYCH

jakoto: oleje maszynowe i cylindrowe, pasy, uszczelnienia, narzędzie, papier szybrowy itp.

Kosztorysy na całkowite urządzenie cegieln parowych.

Cenniki ilustrowane na żądanie. 5—24—6

„CHEMIK POLSKI“

czasopismo poświęcone wszystkim gałęziom chemii teoretycznej i stosowanej.

Warszawa, ul. Marszałkowska 118.

Prenumerata:

rocznie 10 rs., półrocznie 5, kwartalnie 2-50.

Czasopismo techniczne

Organ towarzystwa politechnicznego wychodzi we Lwowie dwa razy w miesiącu. 10—19—1

Przedpłata roczna 18 kor. (15 mk. — 7 rb.)

Adres administracji:

Lwów: Chorążczyzna 17.

Znaczny zapas wyborowej

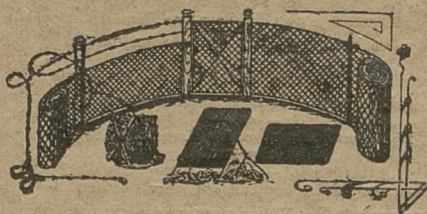
Dachówki

tanio do sprzedania

w Krakowie. 17—5—1

Wiadomość w Redakcyi.

Redaktor odpowiedzialny: Inżynier Karol Rolle.

FABRYKA SIATEK

mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornamentalnych kutych

J. Gorecki

Kraków, ul. ś. Wawrzyńca 26,

wykonuje wszelkie roboty w zakres powyższych fabrykatów wchodzące.

Cenniki odwrotnie przesyła.

Ceny przystępne.

Terminu ściśle dotrzymuje. 24—6

„Architekt“

miesięcznik poświęcony architekturze, budownictwu i przemysłowi artystycznemu.

Prenumerata roczna: 20 kor., 10 rs., 20 mk., 30 fr.

Adres: **Kraków, Wolska 36.**

Do nabycia w Redakcyi „Przewodnika“.

Józef Leski: Głina i wyroby z niej. Cena 60 hal.

Jan Lombardo: O działaniu kwasu węglowego na cement. Cena 40 hal.

Przegląd ceramiczny rocznik I. Cena 10 Kor., rocznik II. cena 6 Kor.

Oraz dzieła we wszystkich językach dotyczące techniki ceramicznej, wyrobu wapna, cementu itp.

Wysyłka za pobraniem pocztowem lub za poprzedniemi nadesłaniem gotówki.

Druk W. Poturańskiego w Podgórzu.